

Balogh Jenő élete és munkássága

1. rész

Fabulya Zoltánné Szegedi Tudományegyetem

Életmű sorozat

Szakmai identitásunk kialakulásához szükség van a szakmánk múltjának ismeretére. Sajnos, ez a terület nemigen szerepel a pedagógusképző intézmények kötelező tantárgyai között. A fiatal rajztanár generációk csak az idősebb kollégák történeteiből tudhatják, hogy volt, mint volt régen.

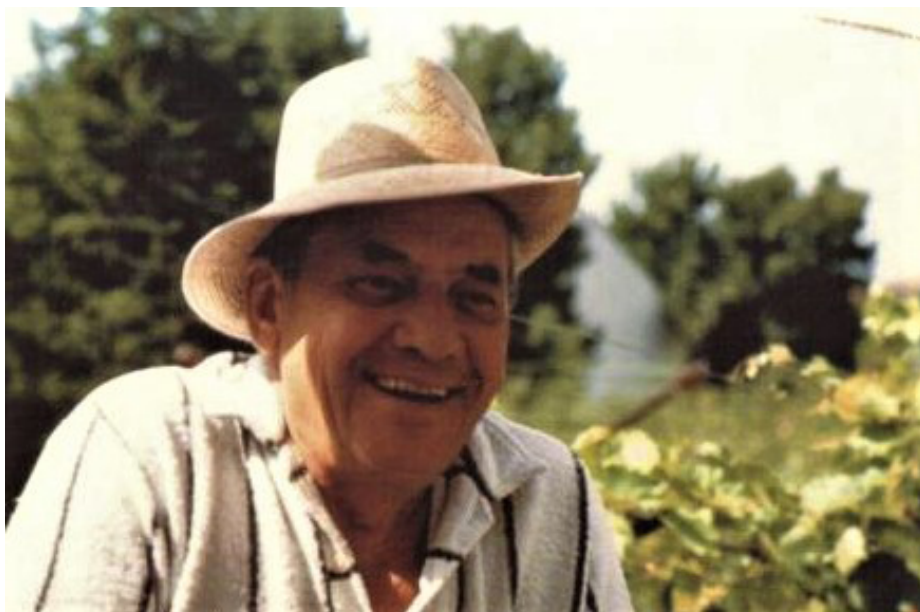
A hagyományainkat megőrző, mégis időről időre megújuló tantárgyunk arcát frissebbre, fiatalabbra rajzoló, kiemelkedő rajztanár egyéniségekről nincsenek leírások. Az „Életmű” sorozat róluk szól.

Tantárgyunk 1945 utáni történetének egyik kiemelkedő egyénisége volt a mai Képzőművészeti Egyetem, a hajdani Képzőművészeti Főiskola egykori tanszékvezető egyetemi tanára, Balogh Jenő festőművész, a Magyar Pedagógiai Társaság Vizuális Nevelési Szakosztályának alapító elnöke, a Művész Szakszervezetek Központi vezetőségének elnökségi tagja.

Balogh Jenő (1915–2000)

1967-ben SZOT díjjal, majd 1985-ben a Szocialista Magyarország érdemrenddel ismerték el munkáját. (MPT Emlékeztetbizottság 2013.) Módszertanelmélet alkotóként, a rajztanárképzésben szemléletformáló tanárként, tankönyvíróként, szakmai és ismeretterjesztő cikkek, televíziós és rádiós ismeretterjesztő műsorok szerzőjeként, szakmai konferenciák és kiállítások szervezőjeként, valamint közéleti személyiségként egyaránt jelentős munkát végzett. Neve a rajztanárképzéssel és a rajztanár-továbbképzéssel is szorosan összeforrt. Tevékeny életét először a Horthy-rendszer, majd a Rákosi-éra, később a Kádár-korszak és végül a Rendszer-váltás gazdasági-politikai berendezkedése befolyásolta. Mindegyikhez tudott alkalmazkodni, mindegyikben képes volt alkotni.

A tanítási módszerekről alkotott nézeteit saját szavainak felidézé-

1. kép: Balogh Jenő portréja Forrás: Balogh Jenő (1999): *Képes világ – harmonikus pedagógia. Vízíó-asszociatív analízis* (hátsó borító)

sével lehet leginkább szemléltetni: „a módszer nem más, mint a tanári személyiség megtestesülése a tanításban.” (Balogh, 1998. 27. old.). Módszertanának lényegét a *Képes világ*, harmonikus pedagógia - Vízíó-asszociatív analízis című munkájában foglalta össze (Balogh 1999.)

Besztercebányáról a Képzőművészeti Főiskolára

Balogh Jenő Besztercebányán született 1915. április 11-én. Besztercebányát a Felvidékkel együtt, az 1918-ban megalapított Csehszlovákiához csatolták. Ennek egyik következményeként az elcsatolt

területekről megindult a magyarok áttelepülése az anyaországba, így Balogh Jenő családja is Budapestre költözött. Középiskolai tanulmányait 1926-ban kezdte meg a fővárosi Toldy Ferenc főreál iskolában, ahol a reáliskolai profil ellenére széleskörű humán műveltséget és nyelvtudást szerzett. Ott is érettségizett 1934-ben (Balogh 1995. 3. o.). Tanárai támogatták tehetségének kibontakoztatásában, egyik rajzát benevezték az országos középiskolai tanulmányi versenyre, és ott első díjat kapott (*Képes Pesti Hírlap* 1934. 4. old.).

A tanulmányi verseny eredménye eldöntötte Balogh Jenő további pályafutását. Az érettségi után az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolára jelentkezett (2. kép), ahová fel vették.

A főiskolán részt vehetett annak a kiállítási anyagnak az előkészítő munkálataiban, amelyet a párizsi nyolcadik Nemzetközi Rajzoktatási és Iparművészeti Kongresszusra küldtek ki. A főiskola 1936/37-es évkönyvében olvashatjuk, hogy a „*felírásokat Balogh Jenő III. éves rajztanár jelölt készítette. A Párizsban kiállított rajzok a Főiskolának a rajztanítás módszere című tárgyval kapcsolatos rajzgyűjteményéből valók.*” (Baransky 1937. 29. old.). A feliratok elkészítése közben egységbe rendezve láthatta a kor rajztanítási módszertanának leglényegesebb elemeit, logikáját, erősségeit és hiányosságait. Ki tudja, talán ekkor ébredt fel az érdeklődése a módszertan iránt.

Az 1938/39-es tanévben a Balló Ede alapította főiskolai ösztöndíjból 1000 pengőt kapott a következő utasítással: „... azt Európa (Szovjetország kivételével) művészi, valamint művészeti oktatásügyi intézmé-

2. kép. A Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola 1896-ban. Forrás: Fortepan 82213 BFL/Klősz György

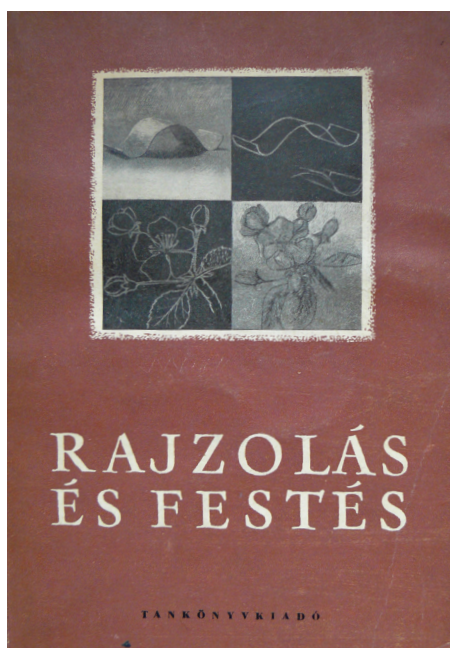
nyeinek tanulmányozására fordítsa” (Dr. Ferenczy, 1939. 118-119 old). (Az utasításban tiltott országot később mégis láthatta. Igaz, először nem önkéntes alapon és nem is az egészet, és másodjára is csak egy küldöttség tagjaként Moszkvára korlátozott a mozgástérrel.)

Az európai tanulmányút után, az általános gyakorlatnak megfelelően behívták katonának. Kétévi szolgálat után 1941-ben még visszatért a főiskolára továbbképzős hallga-

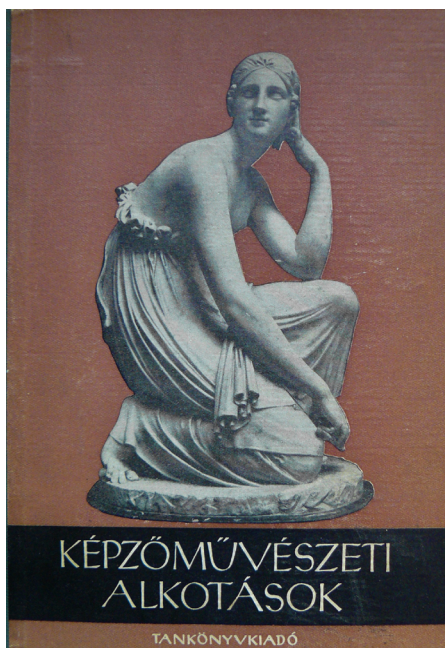
tónak, de közben tanítani kezdett egy ferencvárosi polgári iskolában, majd pedig egy tanonciskolában. A 2. világháborúban 1944–45 között a keleti fronton szolgált. (Szűcs István Miklós honlapja) Orosz hadifogságba esett, ahonnan 1948-ban, a legsötétebb Rákosi-korszak kezdetén, a „fordulat évében” tért vissza (Simon, 1985).

Újra itthon

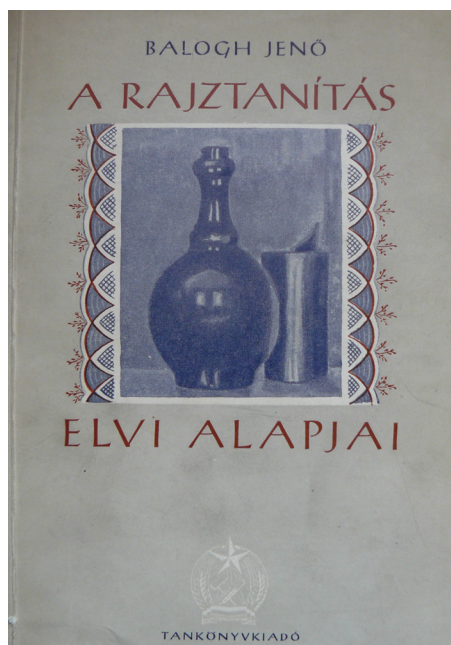
A Rákosi korszakban, mint a „burzsoá ideológia” megtestesítőit, száműzték az iskolai könyvtárakból a korábbi szakkönyveket. Helyettük szovjet pedagógiai művek használatát tették kötelezővé. Azonban azokat oroszról magyarra kellett fordítani, így a kor szóhasználatával élve, „rohammunkában” végezték a fordításokat. Balogh Jenő ebben az időben, azaz 1948–1949 között, rajzot tanított a fővárosi Medve utcai Általános Iskolában és az akkor Filatori-gáti bázisiskolában. Innen emelték ki fordítói munkára, így 1949–1950 között, az Országos Neveléstudományi Intézet munkatársaként szovjet pedagógiai és pszichológiai művek fordításában vett részt. E megbízatását, ahogy az önéletrajzi írásában megfogalmazta, a hadifogságban szerzett orosz nyelvtudásának köszönhetette (Balogh, 1995. 25-26. old).

3. kép. Balogh Jenő - Galla Endre - Paál Ákos és Tóth Mihály (1955): *Rajzolás és festés. A tanítóképzők I - IV. osztálya számára.* Tankönyvkiadó, Budapest

4. kép. Vinkler László (1954): *Képzőművészeti alkotások, Tankönyvkiadó, Budapest*

5. kép. A rajztanítás elvi alapjai: a rajzoktatás segédkönyve

Kevesen tudják, hogy akkoriban kezdett rendszeresen publikálni. Első szárnypróbálgatásai a Köznevelésben megjelentetett filmajánlók voltak. Írt ismertetőt Keleti Márton: *Különös házasság* című filmjéhez (Balogh 1951a. 265-266.) de a Bán Frigyes rendezte *Talpalatnyi föld* című film folytatásaként készült *Felszabadult föld* című filmhez is. (Balogh, 1951b. 359-360. old.)

Helyfoglalás

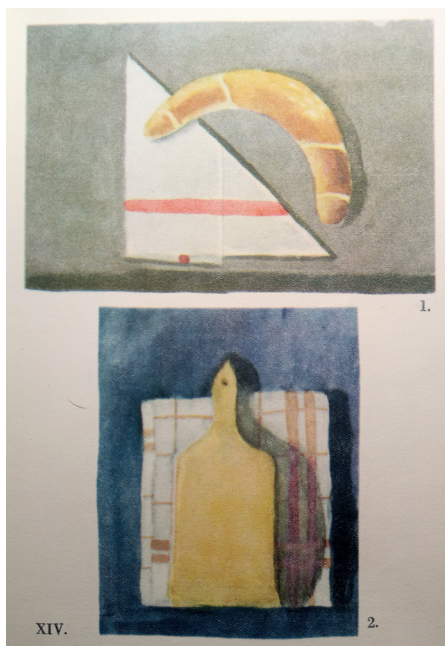
A tanárképzést 1950-ben két éves két szakos, 1954-től három éves, kétszakos képzéssel, szovjet mintára próbálták megoldani (Vajda 2010. 185-187.). Nyilvánvaló, hogy ebben a kombinációban az általános iskolai tanárképzés – ideértve az általános iskolai rajztanárképzést is – színvonala nagyon alacsony volt. Kellott egy szakértő, aki jó képzési instrukciókat adhatott a főiskoláknak. Erre a feladatra Balogh Jenőt választották ki. Az 1950-től 1954-ig terjedő időszakban az Oktatási Minisztérium Pedagógusképző Főosztályán, a pedagógiai főiskolák szakmai felügyeletét látta el. Munkája során szembesült az akkori rajztanárképzés és rajztanítás helyzetével, amely arra inspirálta, hogy 1953-ban a Pedagógiai Szemlében *Képzőművészeti nevelésünk problémái* címmel bírálja az

általános iskolai rajz tantervet és a rajztanár képzést is. Az általános iskolai tantervből hiányolta a marxista ismeretelméleti alapokat és az évről-évre bővülő, spirálisan felépített tanmenetszerű feladatsorokat. Kiemelte az óvóképzők hallgatóinak és az óvodások képzőművészeti oktatásának fontosságát, valamint a megfelelő szakirodalom hiányát (Balogh, 1953, 409-434. old). Írásának szellemében, mint a pedagógiai főiskolák szakmai felügyelője, segédkezett a főiskolák oktatóinak rajzi és módszertani könyvek, jegyzetek megírásában, nem egynek szerkesztője vagy társszerzője is volt. Így született meg például a *Rajzolás és festés. A tanítóképzők I-IV. osztálya számára* (Balogh, Galla - Paál és Tóth 1955) című jegyzet (3. kép), vagy a Vinkler László által írt *Képzőművészeti alkotások* című könyv is (4. kép) (Vinkler, 1954). Az Óvodai nevelés című folyóirat két számában pedig közzé tette az óvónőknek, az ábrázoló foglalkozás témakörben tartott előadásait (Balogh 1954a. 1954b).

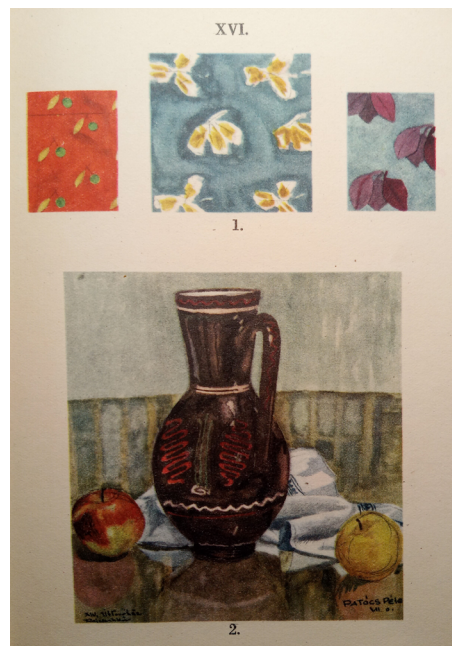
1953-ban meghívták óraadó módszertan oktatónak a Képzőművészeti Főiskolára, a megszüntetett középiskolai tanárképzés kifutó évfolyamaihoz. Ennek oka nyilvánvalóan a felsőoktatásban kifejtett

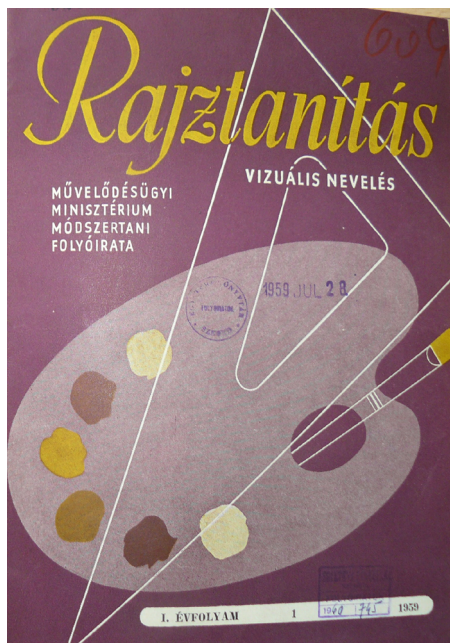
aktív tevékenysége lehetett, és természetesen azt is, hogy ismerték, mint az iskola volt növendékét.

A végleges kinevezésének évében, 1954-ben jelent meg az első saját könyve, *A rajztanítás elvi alapjai: a rajzoktatás segédkönyve* címmel (5-7. kép), amelynek tartalma a Pedagógiai Szemlében 1953-ban megjelent cikkében megfogalmazott problémákra igyekszik megfelelő megoldásokat adni (Balogh, 1954c). A bevezetésben kifejtett célok szerint, nem csak a képzett rajztanároknak ajánlja, hanem azoknak is, akik képesítés nélkül tanítják a rajzot. Erről így írt: „A rajztanítás területén csak akkor várhatunk általános fellendülést, ha a rajzot tanító, de nem szakképzett nevelők széles frontja is elsajátítja a rajztanítás alapelveit.” (Balogh, 1954, 3. old.) Az alacsony példányszámban kiadott mű a tanárok között igen népszerűvé vált, hiszen ilyen könyv korábban nem készült. Szakmai berkekben azonban nem aratott osztatlan sikert. Például Pálffy Zoltán a Pedagógiai Szemle hasábjain (Pálffy 1955. 218-226. old), Ádler Miklós pedig az Egri Tanárképző Főiskola 1955-ös évkönyvében fogalmazott meg kritikát, ízekre szedve a könyv minden egyes fejezetét (Ádler 1955, 83-109. old.) Ádler kifogásolta, hogy

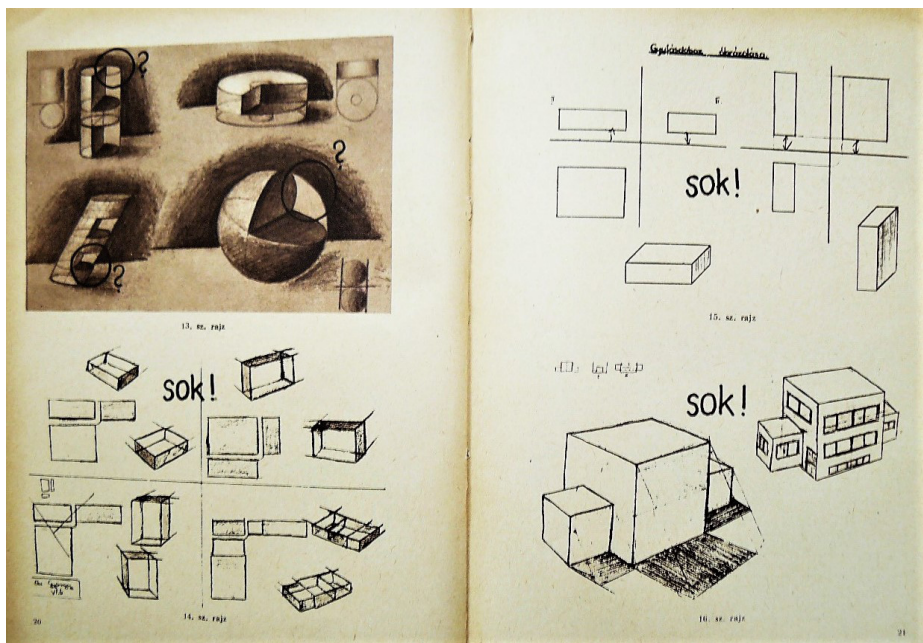
6-7. kép: Színes mellékletek A rajztanítás elvi alapjaiból.

8. kép: A Rajztanítás című módszertani folyóirat 1. évfolyam, 1. számának címlapja.

az „Ismeretelméleti alapvetés” című fejezetben leírtak nehezen érthetőek. Pálffy is hasonlóan vélekedett erről, megemlítve azt, hogy az ismeretelméleti alapokat Balogh Jenő a művészet előnyére (és a módszertan rovására) többször egyoldalúan alkalmazta. Mindketten hiányolják az elmélet megfelelő módszertani vonatkozású bemutatását. „A szerző egyoldalú beállítottságának belső ellentmondásai természetesen ott ütköznek ki legélesebben, ahol a gyakorlat az elméletet legerősebben próbára teszi”, emelte ki Pálffy (Pálffy 1955. 224. old.). Ádler szerint „a könyv számos helyén gyakran lehet találkozni olyan meghatározásokkal, amelyek tartalma felől az olvasó nem nyer kellő tájékoztatást (...) „Ilyenek pl. a következők: „látvány és valóságos jelenség”, (...) „elvont szemlélet”, vagy az „elvont jellegű részmegfigyelés”. (Ádler 1955. 92. old.) További problémaként említette még, hogy Balogh Jenő a művészi megismerést azonosította a tanulók rajzolói munkájával. Véleménye szerint a művészet nem az ábrázolással kezdődik, hanem azzal, hogy mondanivalónk van az emberek számára az életről, az ábrázolt tárgyról. „De itt most a tanulók elemi fokú rajztanulásáról beszélünk”, írta Ádler. (Ádler 1955. 86. old.)

9. kép: Lapok a Rajztanítás című folyóiratról. 1959, 1. évfolyam 1. sz. 20-21. oldal.

Harc a rajzoktatásért és a középiskolai rajztanárképzésért

Az általános iskolai rajztanárképzés 1949-től a Pedagógiai Főiskolán történt, így megszűnt a Képzőművészeti Főiskola kizárólagos joga a rajztanárképzésre, amelyet a Magyar Királyi Vallás és Közoktatásügyi Miniszter 1907. évi 75069. sz. rendelete és a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 1912. évi 49301. sz. rendelete alapján eddig gyakorolt.

Ráadásul az 1950-ben megjelenő általános gimnáziumi tanterv megszüntette a gimnáziumok rajz tantárgyát (VKM 1280-10/1950), így nem volt szükség többé középiskolai rajztanárookra sem. A rajz tantárgy középiskolai oktatása, a középiskolai rajztanárképzés visszaállítása, valamint az 1950-es tantervek tartalmi módosítása egy több, mint tíz éves programot adott a szakmának és Balogh Jenőnek egyaránt.

10. kép: Lapok a Rajztanítás című folyóiratról. 1955, 2. évfolyam 2. sz. 22-23. oldal.

1958-ban megalakult a Pedagógusok Szakszervezete Rajzpedagógiai és Képzőművészeti Szakosztálya, amelynek létrehozásában Balogh Jenő is közreműködött. A szakosztály 1959. május 24–27. között megrendezte az I. Országos Rajzpedagógiai Kongresszust a Múcsarnokban, és a hozzá kapcsolódó Pedagógus képzőművészei kiállítását az Ernst Múzeumban. A nagy horderejű eseményről képes beszámolót közölt a Köznevelés (Paál, 1959, 324-328. old), és részletes szakmai beszámolót a Pedagógiai Szemle (Török, 1959. 898-899. old). A kongresszuson megvitatták az egyes iskolatípusok rajztanításának összefüggéseit, felvetették a tanár-továbbképzés lehetőségét, és állást foglaltak a gimnáziumi rajzoktatás visszaállítása mellett, a gimnáziumi rajzoktatás céljainak és feladatainak meghatározásával. Általános egyetértéssel fogadták Pápai Sándor rajztanárnak a középiskolai rajztanár képzés többszakos képzési tervével kapcsolatos felszólalását: „A többszakosságra törekvés nem jelentheti azt, hogy a rajztanárokat szakterületüktől távol eső tárgyak oktatására tegyék képessé.” (Balogh, Dr. Domonkos, Paál, 1959. 129. old.) Ez a gondolat kongresszus határozatainak 19. pontjában is megfogalmazódott. „A kongresszus javasolja, hogy a Művelődésügyi Minisztérium foglalkozzék a Képzőművészeti Főiskolán végző tanárjelöltek többszakos képzésének kérdésével. Vizsgálja meg annak a lehetőségét, hogy a tanárszakos hallgatók a rajz mellett ábrázoló geometriát, művészettörténetet és esetleg a gyakorlati (műhely) munka tanítására is képesítést nyerjenek.” (Balogh, Dr. Domonkos, Paál, 1959. 173-174. old.) Sajnos az általános iskolai szakpárokról nem nyitottak vitát. Balogh Jenő a Világnézet és vizuális nevelés kapcsolata és elvi problémái címmel tartott előadást. A kongresszusról összefoglaló kiadvány is megjelent (Balogh, Dr. Domonkos, Paál 1959).

1959-ben elindult a rajzoktatás szak módszertani folyóirata a *Rajztanítás* is (8-10. kép), amelynek 1975-ig Balogh Jenő szerkesztőbi-

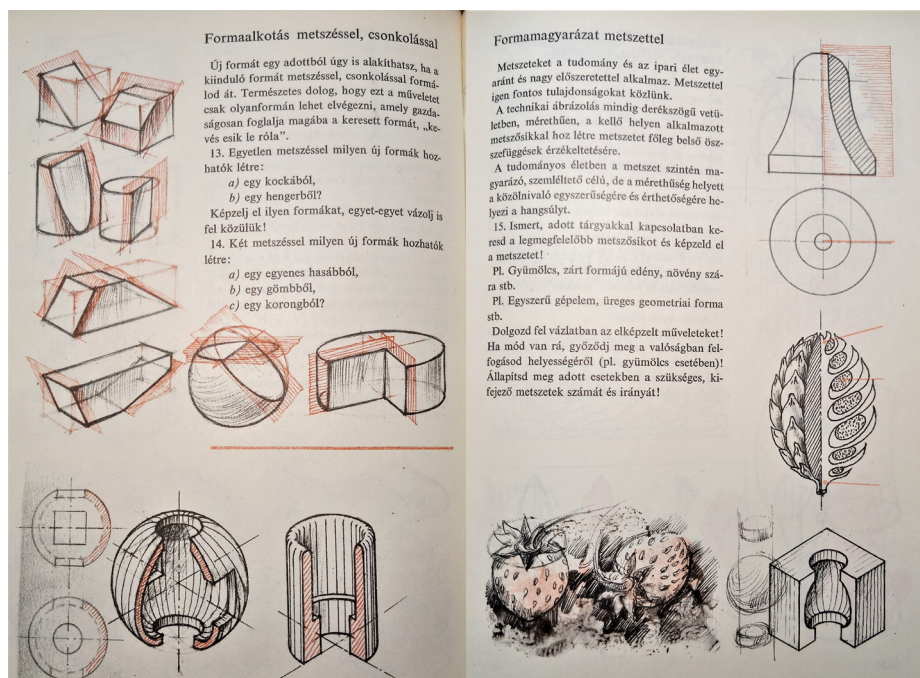
zottsági tagja volt. A lapba 1959–1970 között 31 cikket írt, 1970-től azonban látványosan csökkent az írásainak száma.

1960. A Rákosi korszak zűrzavaros évei után világossá vált, hogy az oktatásügyben is változtatásokra van szükség. Ezért megkezdődtek a tantervi reform előkészítő munkálatai a különféle Tantárgyi Bizottságokban. A Rajz Tantárgyi Bizottság tagjai között ott találjuk Balogh Jenőt is. (Művelődésügyi Közlöny 1960. 91-94.) A tantervi reform folyamatában, több fórumon is, mint ahogy ma is, újra és újra bizonyítani kellett tantárgyunk fontosságát. Az értetlenkedők számára a Felsőoktatási Szemlében ekképpen tisztázta a művészeti nevelés fogalmát: „Művészeti nevelésen a művészetek hatásának pedagógiai átszarmaztatását értjük.” (Balogh, 1962. 343-345. old).

1961–1965. A reformmunkálatok eredménye az új általános iskolai tanterv volt, amelyhez 1963-ban, a magyar oktatásügyben először, elkészült az általános iskolai tanulók tervszerű nevelésének programja, azaz az első nevelési terv (Művelődésügyi Minisztérium, 1963. 94. old.). Ez kiváló alkalom volt arra, hogy Balogh Jenő tantárgyunk személyiségfejlesztő jellegére is

felhívja a figyelmet. Ezt *A személyiség nevelése a rajztanításban* címmel a Magyar Pedagógia hasábjain tette meg. (Balogh 1964, 320-342). Ebben a cikkben mutatkozik meg először az a törekvése, hogy a rajztanítást tudományos alapokra helyezze, és felhasználja a fejlődéslélektan és a látáspszichológia eredményeit a tantervi célok és követelmények megfogalmazásában. Ezt megerősítendő 1965-ben a Magyar Pszichológiai Tudományos Társaság II. Tudományos Nagygyűlésén *Az érzéki ítélet pszichológiája és helye az emberi gondolkodásban és cselekvésben* címmel előadást is tartott. (Balogh 1965, 173-174. old.)

A tanügyi reformidőszak lezárulása után, 1963. május 27-29-én került megrendezésre a II. Országos Rajzpedagógiai Kongresszus Budapesten, az Építők Rózsa Ferenc Művelődési Házában, amelyen már külföldi nyitás szellemében Bulgáriából, Csehszlovákiából, Jugoszláviából, Mongóliából, az NDK-ból és Olaszországból is érkeztek kollégák. A kongresszus résztvevői összefoglalták és értékelték a közoktatási reformmunkálatok eredményeit, meghatározták a következő évek feladatait. Balogh Jenő, *A rajztanítás feladatai az esztétikai nevelésben* címmel tartott előadást, amelyben

11. kép. Lapok a *Rajz és műalkotás elemzés* 1-ből. 128-129. oldal.

javasolta azt, hogy a köznevelésben az új irány az esztétikai nevelés legyen. A konferencia támogatta azt a koncepcióját, hogy a gimnáziumi rajz tantárgy „komplex” módon foglalja egységbe a természet utáni tanulmányokat és az ábrázoló geometria, valamint a műszaki jellegű ábrázolás szükséges elemeit, továbbá a művészeti alkotások elemzését. (Juhász, 1963, 374.)

A gimnáziumi rajztanítás megőrzéséért folyó küzdelmet is siker koronázta. Az 1965-ben kiadott gimnáziumi tantervbe visszakerült tantárgyunk, Rajz- és műalkotások elemzése néven. Balogh Jenő egyik, a szakma számára alapvetően fontos terve tehát megvalósulhatott. Az új tanterv és a II. Rajzpedagógiai Kongresszuson meghatározott „komplex” rajztanítási elv alapján Paál Ákossal közösen, kísérleti jelleggel, elkészítették a *Rajz és műalkotások elemzése a gimnáziumok I. osztálya számára* című tankönyvet (11. kép), amely a maga nemében az első tankönyv volt a hazai rajztanítás történetében. Saját rajzaival illusztrálta. (Balogh és Paál 1966.)

A tankönyvben 11 alapozó feladatsort találunk, amelyek elsősorban a mesterséges formák különböző szempontok szerinti tanulmányozására készültek. Többsége a szögletes formák, jellemzően kockák, ábrázolását dolgozza fel. Minden feladatsor után műalkotások és azok elemzése is található. Feltételezem, az eredeti cél az volt, hogy a bemutatott alkotások valamilyen logikával kapcsolódjanak a feladatsorokhoz, de ezt nem tudták megvalósítani jól, így a 2. feladatsortól kezdve inkább művészettörténeti kronológiai sorrendet tartottak. A könyv második részét a műszaki- és magyarázó- közlő rajzok témakörei alkotják, a kor politechnikai szemléletének megfelelően, a termelőmunkára való felkészülés illetve a műszaki képzésekben való továbbtanulás támogatására.

1969. Az ismét elinduló középiskolai rajztanárképzéshez szükség volt egy módszertan könyv megírására.

12. kép. Lapok a Vizuális nevelés pedagógiája I-ből. 118-119. oldal

Erre Balogh Jenő, Xantus Gyulával közösen vállalkozott. Ő írta az I. kötetben az elvi alapokat, Xantus Gyula a II. kötetben a gyakorlati tudnivalókat mutatta be. Az 1969-ben megjelenő *A vizuális nevelés pedagógiája I.* című könyvet szintén a saját rajzaival illusztrálta (12. kép). A könyv 2000 példányban jelent meg, és utánnomásról vagy második kiadásról nincs tudomásom. A rajztanárképzésében alpműnek számított a maga korában, generációk nőttek fel rajta nem csak a Képzőművészeti Főiskolán, hanem a tanárképzőkben is. Még ma is előfordul, hogy keresik a könyvtárakban.

Balogh Jenő 1950-től 1970-ig új alapokra helyezte a rajztanítást, cikkeivel, előadásaival emelte tantárgyunk presztízsét, aktív közéleti tevékenységével nyilvános fórumot biztosított a rajztanároknak mind a rajzpedagógiai kongresszusok megszervezésével, mind a Rajztanítás című módszertani folyóirat szerkesztőbizottsági munkálataival. A Pedagógusok Szakszervezete Rajzpedagógiai és Képzőművészeti Szakosztályának megalapításával tantárgyunk és tanáraink számára szakmai és érdekvédelmi keretet hozott létre. Tantervfejlesztési munkában vett részt. Elkészítette az első rajz tankönyvet, valamint meg-

írta „virágyelv” művészetét tegyük a magunkévé. Ez fölött is, tanítványainkól is szellemi erőfeszítést követel. Am szellemi erőfeszítés nélkül a legnehezebb probléma is elszárad, és létezőtlen feladatjellegessé alakosnyodik.

A vizuális rejtvenyszerűség, a megoldások nyitottsága, az önkifejtés lehetősége a vizuális nevelés programozásának lehetőségét is megadja, egyben szabályozza is. Tantárgyunk programozásában ugyanis nem követjük az ezakat, a le-
gjellegi tantárgyak módszereit, de a nyelv-
tanítást sem, minthogy oktatásmóltélti felfogá-
sunk amattól szükségképp elter.

Cselekvésmóltélti között a feladatok kapcsa-
lása is fontos helyet foglal el.

A képalkotás természetének legfőbbtűnőbb sa-
jaja az egység, az integritás, amely folytonosan
bővül, de mindig a szemlélteti központja körül.

Rajzi feladatoknak ehhez kell igazodnia — li-
neáris rendben, sorosan nem kapcsolhatók. Ez
könnyen belátható, ha a feladatokat a bennük
rejtő és megoldásra váró problémák szerint vizu-
gáljuk. Lényegében ugyanarra a dolagra: a térre
és formára vonatkozik minden megfigyelés és ki-
fejtés. A képi megközelítés központi és foko-
sított: képszenkénti tervszerben lehatárolt ugyan,
de minden újabb lépés átjárja a határt, ám szemünk
mindig ugyanazon az egészen van. Am megismerés
úgy gyűrűzik, mint a víz, amelybe kavicsot dob-
tunk: koncentrikusan és ritmikusán.

A vizuális problémák kiützése és a megoldá-
sok — a feladatok fűzése — az oldás és kötés rit-
mikus rendje. Az egész, a képi integritás sérte-
len. A tudat ugyanannak a tartalomnak új és új
oldalait ragadja meg, azt mindig újnak látja és
látja. A tapasztalatok telítődnek, de az elme
töha nem elégül ki teljesen. A világ képe úgy fej-
lődik, hogy az erősödő vizuális tudat ezt mindig
újnak, teljesebbnek látja, s mind több összefü-
gés ves észre. A mi feladatunk, hogy tanulóink
ismerhetetlennek ismerjék meg a képes világot,
amelyet érdeklődésük és kíváncsiságuk örökös

írt két módszertan könyvet. Ekkorra 55 éves lett, de még nem érkezett el pályája csúcsára.

Az 1970-es évektől kezdődően fi-
gyelme a rajztanár továbbképzés, a
tudományos kutatás és a népműve-
lő ismeretterjesztés felé fordult. A
következő részben ezt mutatom be.

Hivatkozások

A Magyar Pedagógiai Társaság Emlékeztetbizottsága (2013). *MPT Ki, kicsoda?* <http://mpt.movelex.eu/wp-content/uploads/Eml%C3%A9kezet/BaloghJ.pdf> (Utolsó letöltés: 2020.12.17.)

A művelődésügyi miniszter 121/1960. (M. K. 7.) M. M. számú utasítása az iskolareform folytan szükségessé vált általános iskolai és középiskolai tantervi munkálatok elvégzéséről. *Művelődésügyi Közlöny*, 4.(7) 91–94.

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter E.1280-10/1950 V. K. M. számú rendelete az általános gimnázium új óratervének és tantervének bevezetéséről. (1950). *Köznevelés - Minisztériumi rendeletek, közlemények*, 6(17) 81.

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 1912. évi 49301. sz. rendelete - *Hivatalos Közlöny*, 1912, 20(12) 248.

A Magyar Királyi Vallás és Közoktatási Miniszter 1907. évi 75069. sz. rendelete. *Hivatalos Közlöny*, 1907. 15(17) 367.

Ádler Miklós (1955). Rajzmódszer-tani szakirodalmunk. in: Dr. Bakos József (szerk. 1955): *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis I*. Eger, 83–109.

Balogh Jenő (1999). *Képes világ – harmonikus pedagógia. Vízó-asszociatív analízis*. Veszprém: Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet. ISBN 963 8444 31 2

Balogh Jenő (1998). *Leltár*. Miskolc: Miskolci Galéria, ISBN: 963 03 4488

Balogh Jenő (1995). *Visszapillantó tükrömben rajztanításunk ötven éve*. Budapest: Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete. ISBN: 963 04 5252 9

Balogh Jenő (1969). *A vizuális nevelés pedagógiája I*. Budapest: Tankönyvkiadó. ISBN nélkül.

Balogh Jenő, Paál Ákos (1966). *Rajz és műalkotások elemzése I. A gimnáziumok 1. osztálya számára. Kísérleti tankönyv*. Budapest: Tankönyvkiadó Vállalat. ISBN nélkül

Balogh Jenő (1965). Az érzéki ítélet pszichológiája és helye az emberi gondolkodásban és cselekvésben. In: Dr. Gegesi Kiss Pál (szerk. 1967): II. Tudományos Nagygyűlés, 1965. október 25-26. - A Magyar Pszichológiai Tudományos Társaság által 1965. évi október 25-én és 26-án rendezett második tudományos nagygyűlésen tartott előadások és hozzászólások. *Pszichológiai Tanulmányok* 10. 173–174.

Balogh Jenő (1964). A személyiség nevelése a rajztanításban. *Magyar Pedagógia* 64(3–4) 320–342.

Balogh Jenő (1962). Az oktatás reform és művészeti nevelés. *Felsőoktatási Szemle* 11(6) 343–345.

Balogh Jenő, Dr. Domonkos Imre, Paál Ákos (szerk. 1959). *I. Országos*

Rajzpedagógiai Kongresszus. Budapest: Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalat. ISBN nélkül

Balogh Jenő, Galla Endre, Paál Ákos és Tóth Mihály (1955). *Rajzolás és festés. A tanítóképzők I - IV. osztálya számára*. Budapest: Tankönyvkiadó. ISBN nélkül

Balogh Jenő (1954a). Az ábrázoló foglalkozásokról. *Óvodai nevelés*, 7(5) 157–163.

Balogh Jenő (1954b). Az ábrázoló foglalkozásokról. *Óvodai nevelés*, 7(6) 206–201.

Balogh Jenő (1954c) *A rajztanítás elvi alapjai. A rajzoktatás segédkönyve*. Budapest: Tankönyvkiadó Vállalat. ISBN nélkül

Balogh Jenő (1953). Képzőművészeti nevelésünk problémái. *Pedagógiai Szemle*, 3(5–6) 409–434.

Balogh Jenő (1951a). Keleti Márton: Különös házasság. Filmajánló. *Köznevelés*, 7(6) 265–266.

Balogh Jenő (1951b). Bán Frigyes: Felszabadult föld. Filmajánló. *Köznevelés*, 7(8) 359–360.

Dr. Ferenczy József (szerk. 1939). Ösztöndíjak, jutalom- és pályadíjak, alapítványok. In: *Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola évkönyve 1937/39* 114–124.

Baranski E. László (1937). Főiskolánk a Párizsi 8-ik Nemzetközi Rajzoktatási és Iparművészeti Kongresszuson. In: Dr. Ferenczy József (szerk. 1937). *Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola évkönyve 1936/37* 23–37.

Juhász Antal (1963). A rajzpedagógusok II. országos konferenciája. *Köznevelés*, 19(12) 374.

Képes Pesti Hírlap, 1934. 56(3) 4.

Maksay László (1954). A realista rajzoktatás irányelvei. *Pedagógiai Szemle*, 4(6) 527–544.

Művelődésügyi Minisztérium (1963). *Az általános iskolai tanulók tervszerű nevelésének programja*. (Nevelési terv). Budapest: Tankönyvkiadó. ISBN nélkül.

Művelődésügyi Közlöny 1960. 4(7) 94.

Paál Ákos (1959). Országos Rajzpedagógiai Kongresszus. *Köznevelés*, 15(14–15) 324–328.

Pálffy Zoltán (1955). A rajztanítás elvi kérdéseiről. Megjegyzések Balogh Jenő: „A rajztanítás elvi alapjai” című művéhez. *Pedagógiai Szemle*, 5(2) 218–226.

Simon Gyula (1985). Balogh Jenő köszöntése. Utánközlés: Csőreghe Éva (szerk. 1990) *Balogh Jenő köszöntése*. Budapest: Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete. 10–15. ISBN: 963 7654 08 9.

Szűcs István Miklós: Balogh Jenő emlékezete. <http://www.5mp.eu/web.php?a=szucsistvanmiklos&o=od5u8T-SmjH> (Utolsó letöltés: 2020.12.16)

Tanterv és utasítás a gimnáziumok számára 1965. Budapest: Tankönyvkiadó.

Török Tivadar (1959). Rajzpedagógiai Kongresszus. *Pedagógiai Szemle*, 9(9) 898–899.

Vajda Tamás (2010). A főiskola 1945 utáni, szovjet mintát követő átszervezése. In: Kiss Róbert Károly, Vajda Tamás (szerk. 2010). *Az Állami Polgári Tanárképző Főiskola története (1928–1947)*. Szeged: Belvedere Meridionale. 185–187.

Vinkler László (1954). *Képzőművészeti alkotások*. Budapest: Tankönyvkiadó.